

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

1-son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Yakubov Akmal

SOVET HOKIMIYATINING TURKISTONDA SOVET RESPUBLIKALARINI BARPO ETISH BO'YICHA SIYOSATI	09-21
--	-------

Сапарбаев Бунёд Хуррамбек оглы

МЕЖДУ ДИПЛОМАТИЕЙ И ИМПЕРСКОЙ СТРАТЕГИЕЙ: ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ХИВИНСКОГО ХАНСТВА И РОССИИ В ПЕРИОД ПРАВЛЕНИЯ МУХАММАДА РАХИМХАНА I (1806–1825 гг.)	22-31
--	-------

Gadoyev Dadaxon Xayrulloevich

DEGGARON MASJIDINING SOVET O'LKASHUNOSLARI TOMONIDAN O'RGANILISHI	32-47
---	-------

Dadajonov Tursunboy Abdusamatovich

QO'QON XONLIGI DAVRIDA HARBIY KUCHLARNING QUROL-ASLAHALAR BILAN TA'MINLANISHI VA MODDIY BAZASINING RIVOJLANISH JARAYONI	48-53
--	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Umurzaqova Umida Nosirjanovna, Gafurjonov Jamshidbek Furkat o'g'li

SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISHNI IQTISODIY-EKOLOGIK OPTIMALLASHTIRISH IMKONIYATLARI BO'YICHA JAHON TAJRIBASI TAHLILI	54-58
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yunusova Manzuraxon Pazliddinovna

O'ZBEKISTONDA O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARINI FUQAROLIK JAMIYATINING MUHIM INSTITUTI SIFATIDA ISLOH ETISH JARAYONI	59-68
--	-------

Karimov Xurshid Abdumannabovich

AN'ANA VA AXLOQIY UNIVERSALIZM – FALSAFIY KOMPARATIVISTIKA KONTEKSTIDA	69-74
---	-------

Egamberdiyev Baxriddin Baxodir o'g'li

O'ZBEKISTONDA MAHALLIY ODATLAR VA MAROSIMLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING FALSAFIY-TARIXIY MOHIYATI.....	75-82
---	-------

Norqulov Shahzod Shuhrat o'g'li

IJTIMOIIY REKLAMA TUSHUNCHASI: MOHIYAT VA FUNKSIYALAR	83-87
---	-------

Beshimov Xamidjon Sayidovich

FUQAROLIK JAMIYATI TARAQQIYOTIDA INSON QADRINI BELGILASH MEZONLARI HAMDA ZAMONAVIY JAMIYATDA INSON QADRINI TA'MINLASHDA KASABA UYUSHMALARINING ROLI.....	88-96
--	-------

Нишонов Сарвар Жасур угли

ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ СМЫСЛООБРАЗУЮЩИХ КАТЕГОРИЙ СОЦИАЛЬНОЙ ЖИЗНИ ЛИЧНОСТИ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ХУСЕЙНА ВАИЗА КАШИФИ)..	97-105
---	--------

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Uzakova Go'zal Sharipovna

SHAHARLARDA ATROF MUHIT MASALALARINI HAL ETISHDA JAMOATCHILIK
ISHTIROKINI TA'MINLASHNING HUQUQIY MASALALARI..... 106-112

Eshimbetov G'ulomjon Sultonbayevich

ICHKI ISHLAR ORGANLARINING KADRLAR BILAN ISHLASH XIZMATLARI
FAOLIYATINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 113-122

Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich

JAZONI IJRO ETISH MUASSASASIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOY
REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH TUSHUNCHASI
HAMDA IJTIMOY ZARURATI 123-132

Марданов Жасурбек Отабек угли

УГОЛОВНОЕ ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ВОВЛЕЧЕНИЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНЕГО В
АНТИСОЦИАЛЬНОЕ ПОВЕДЕНИЕ 133-138

Mamadjonov Temurali Barotjon o'g'li

FUQARONI BEDARAK YO'QOLGAN DEB TOPISH VA VAFOT ETGAN
DEB E'LOH QILISHNING AYRIM MASALALARI 139-143

Jumumbetov Rasul Jengizbayevich

GEOGRAFIK KO'RSATKICHLARDAN FOYDALANISH HUQUQIY
TA'MINLASH MUAMMOLARI 144-150

Suyunov Bobir Bahodirovich,

RAQAMLI JAMIYATDA TALON-TAROJLIK:
KIBER-XAVFLAR VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI..... 151-155

Kdirbaeva Altinay Maksetbaevna

ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA XOTIN-QIZLAR XIZMAT O'TASH TARTIBINI
BELGILASHGA DOIR RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASINING ILMIY TAHLILI 156-163

Abduhoshimov Ismoil Abdug'ani o'g'li

KORRUPSION JINOYATLARNING O'ZIGA XOS TAHLILI..... 164-168

Хошимова Юлдузхон Олимжоновна

СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИЗНАНИЯ ОБЩЕИЗВЕСТНЫХ
ТОВАРНЫХ ЗНАКОВ 169-175

Abdugaffarov Davronbek Dilshod ugli

ALIGNING UZBEKISTAN'S PRIVATE INTERNATIONAL LAW WITH WTO PRINCIPLES:
THE ROLE OF CHOICE OF LAW IN GATS IMPLEMENTATION 176-180

Aripov Abid Adilovich

O'ZBEKISTONDA CHET EL FUQAROSI TUSHUNCHASI VA HUQUQIY MAQOMI..... 181-189

Tolibbayeva Malika Ulmasjon qizi

ADVOKATNING IQTISODIY VA FUQAROLIK PROTSESSIDAGI ISHTIROKI:
XORIJIY VA MILLIY QONUNCHILIK TAHLILI..... 190-197

Нормуродова Азиза Азимжон кизи

СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ В РЕСПУБЛИКЕ
УЗБЕКИСТАН: ОЦЕНКА ДЕЙСТВУЮЩЕГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА И ПУТИ ЕГО
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ 198-204

Abdullayeva Parvina Baxrillovna

RAQAMLI PLATFORMALAR BILAN BOG'LIQ TUSHUNCHALAR TALQINI 205-212

Nurmatov Jasur

OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARI O'RTASIDA HUQUQBUZARLIKLAR

PROFILAKTIKASINING RETROSPEKTIV TAHLILI 213-222

Шадуева Сайёра Арифовна

ОСОБЕННОСТИ РАССМОТРЕНИЯ ДЕЛ О ПРИМЕНЕНИИ МЕР ПРАВОВОГО

ВОЗДЕЙСТВИЯ К СУБЪЕКТАМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА 223-233

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Umarov Bahrom Norboyevich

DARSLIK MANTLARI VA KOMPETENSIYA PARADIGMASI:

NISBAT MUNOSABAT VA O'ZARO BOG'LIKLIK ("ONA TILI DARSLIGI MISOLIDA")..... 234-241

Qurbonova Barchinoy Mirzahamdorovna

TOPOGRAFIK KARTALARGA OID TUSHUNCHALAR, ENG MUHIM SHARTLI BELGILAR

VA LANDSHAFT DIZAYNIDA ICHKI FAZOVIIY MUHIT, HAJMIY SHAKL

VA TEVARAK-ATROF 242-246

Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich

QALAMTASVIRDA GEOMETRIK SHAKLLARDAN TASHKIL TOPGAN NATYURMORT

HAMDA TEXNIK VA SAN'AT FANLARINI TURLI FANLAR BILAN INTEGRATIV

HAMDA SINERGETIK O'QITISHNI NAZARIY YECHIMLARI 247-251

Temple Chimunya Odimegwa

REVIEW ON FILLER EFFECT OF VARIOUS NONREACTIVE MATERIALS

IN CONCRETE 252-265

Arustamyan Yana Yuryevna, Toshpo'latov Omonulloxon Ulmas o'g'li

O'ZBEKISTON XUSUSIIY UNIVERSITETLARIDA TA'LIMNI BOSHQARISHNING

HOZIRGI HOLATI, STRATEGIK YECHIMLARI VA ISTIQBOLDAGI RIVOJLANISH

SSENARIYLARI 266-271

Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi

INNOVATSION YONDASHUVNING BO'LAJAK PEDAGOG VA TARBIYACHILARNING

IJODIIY KOMPETENSIYASIGA TA'SIRI 272-277

Otamuratov Maqsudbek Shonazarovich

O'ZBEKISTON OLIY TA'LIMIDA KREDIT-MODUL TIZIMINING PEDAGOGIK

ASOSLARI VA UNING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRI 278-283

Kurbonova Shoxsanam

TASVIRIIY SAN'AT FANLARINI O'QITISHDA O'QUVCHILAR O'QUV-IJODIIY

FAOLIYATINI INTEGRATIV RIVOJLANTIRISH METODIKASI..... 284-289

Toxirov Shaxzod Toxirovich

IJTIMOIIY INTELEKTNING TARKIBIIY QISMLARI VA UNING PEDAGOGIK

FAOLIYATDA TUTGAN O'RNI..... 290-294

Raximjanova Malikaxon Gapurdjanovna, Baybabayeva Shoiraxon Ismatovna

GLOBAL KONTEKSTLARDA MADANIYATLARARO KOMPETENSIYA

UCHUN TANQIDIIY FIKRLASH 295-300

Received: 16 December 2025

Accepted: 1 January 2026

Published: 15 January 2026

Article / Original Paper

CURRENT STATE, STRATEGIC SOLUTIONS, AND DEVELOPMENT SCENARIOS FOR EDUCATION MANAGEMENT IN PRIVATE UNIVERSITIES OF UZBEKISTAN

Arustamyan Yana Yuryevna

Doctor of Philological Sciences, Professor

NUUz, Department of "Translation Theory and Comparative Linguistics"

E-mail: y.arustamyan@nuu.uz

Toshpulatov Omonullokhon Ulmas ugli

Webster University in Tashkent

Abstract. The article examines the features of managing private higher education institutions in Uzbekistan, their role in the country's education system, main problems, and development prospects. The author analyzes specific aspects of managing private universities, such as autonomy, financial independence, and student orientation. Particular attention is paid to the problems faced by private universities, including competition, public trust, financial stability, and state regulation. The article also presents statistical data on Uzbek and foreign experience, conducts a comparative analysis, and shows promising areas of development such as digitalization of education, cooperation with business, and expansion at the international level. The article concludes with a conclusion on the importance of strategic management and adaptation of private higher education institutions to modern challenges.

Keywords: private universities, education management, Uzbekistan, autonomy, financial independence, education quality, digitalization, international cooperation, graduate employment, state regulation.

O'ZBEKISTON XUSUSIY UNIVERSITETLARIDA TA'LIMNI BOSHQARISHNING HOZIRGI HOLATI, STRATEGIK YECHIMLARI VA ISTIQBOLDAGI RIVOJLANISH SSENARIYLARI

Arustamyan Yana Yuryevna

Filologiya fanlari doktori, professor

O'zMU, "Tarjima nazariyasi va qiyosiy tilshunoslik" kafedrası

Toshpo'latov Omonulloxon Ulmas o'g'li

Toshkent shahridagi Webster universiteti

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistondagi xususiy oliy ta'lim muassasalarini boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari, ularning mamlakat ta'lim tizimidagi o'rni, rivojlanishning asosiy muammolari va istiqbollari ko'rib chiqiladi. Muallif xususiy OTMlarni boshqarishning avtonomiya, moliyaviy mustaqillik va talabalar ehtiyojlariga yo'naltirish kabi o'ziga xos jihatlarini tahlil qiladi. Xususiy OTMlar duch keladigan muammolarga, shu jumladan raqobat, jamoatchilik ishonchi, moliyaviy barqarorlik va davlat tomonidan tartibga solishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Maqolada, shuningdek, O'zbekiston va xorijiy tajribaga oid statistik ma'lumotlar keltirilgan, qiyosiy tahlil qilingan, ta'limni raqamlashtirish, biznes bilan hamkorlik va xalqaro miqyosda kengaytirish kabi rivojlanishning istiqbolli yo'nalishlari ko'rsatilgan. Maqola strategik boshqaruv va xususiy oliy ta'lim muassasalarini zamonaviy muammolarga moslashtirish muhimligi haqidagi xulosa bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: xususiy universitetlar, ta'limni boshqarish, O'zbekiston, avtonomiya, moliyaviy mustaqillik, ta'lim sifati, raqamlashtirish, xalqaro hamkorlik, bitiruvchilarni ishga joylashtirish, davlat tomonidan tartibga solish.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6I1Y2026N31>

Kirish. O'zbekistondagi xususiy universitetlar davlat ta'lim muassasalariga muqobil taklif etuvchi mamlakat ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylandi. Ularning malakali kadrlar tayyorlash, o'qitishning innovatsion usullarini joriy etish va mehnat bozori ehtiyojlarini qondirishdagi o'рни tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, O'zbekistonda xususiy OTMlarni boshqarish strategik yondashuv va mahalliy sharoitga moslashishni talab qiladigan bir qator o'ziga xos muammolarni keltirib chiqarmoqda. Ushbu maqolada O'zbekistonda xususiy OTMlarni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari, ularning muammolari va rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqiladi, O'zbekistonda va boshqa mamlakatlarda xususiy OTMlarning amaliyotidan aniq misollar keltiriladi.

O'zbekistonda xususiy universitetlarni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish davlat muassasalaridan uchta asosiy farqni ochib beradi. Birinchidan, ularning tashkiliy tuzilishi sezilarli darajada farq qiladi. Ikkinchidan, ular alohida moliyalashtirish tamoyillari asosida ishlaydi. Uchinchidan, ular qaror qabul qilishda ko'proq avtonomiyaga ega. Ushbu noyob xususiyatlar o'quv jarayonini boshqarish uchun o'ziga xos muhitni yaratish uchun birlashib, xususiy OTMlarga bozor talablariga yanada moslashuvchan moslashishga va o'qitish va boshqaruvga bo'lgan yondashuvlarida yangilik yaratishga imkon beradi.

O'zbekistondagi xususiy universitetlar ko'proq avtonomiya va moslashuvchanlikdan foydalanadilar, bu ularga innovatsion o'quv dasturlarini ishlab chiqish va o'qitishning ilg'or usullarini joriy etish imkonini beradi. Misol uchun, Toshkentdagi INHA universiteti onlayn kurslar va aralash ta'lim kabi ilg'or ta'lim texnologiyalarini joriy etishda birinchi o'rinda turadi. Rivojlanayotgan bozor tendensiyalariga tez moslashish qobiliyati universitetga zamonaviy va tegishli ta'lim dasturlarini taklif qilish imkonini beradi, bu esa talabalarning zamonaviy va raqobatbardosh ko'nikmalarga ega bo'lishini ta'minlaydi.

Moliyaviy mustaqillik O'zbekistondagi oliy o'quv yurtlari uchun hal qiluvchi masaladir. Davlat tasarrufidagi muassasalardan farqli o'laroq, O'zbekistondagi xususiy universitetlar daromad olish uchun o'quv to'lovlari va investitsiyalarga tayanadi. Gap shundaki, AMITY universiteti mahalliy va xalqaro kompaniyalar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatgan, buyurtma qilingan korporativ o'quv dasturlari va maslahat xizmatlarini taklif qiladi. Ushbu strategik yondashuv universitetga daromad oqimlarini diversifikatsiya qilish va moliyaviy xatarlarni kamaytirishga imkon beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. O'zbekistondagi xususiy universitetlar abituriyentlar uchun katta raqobatga duch kelmoqda, bu esa ta'lim xizmatlari sifati va infratuzilmani rivojlantirishga katta e'tibor qaratishni taqozo etadi. Masalan, Toshkentdagi Webster universiteti talabalarni bitiruvdan oldin ham ish bilan ta'minlashga yordam beradigan, shu bilan institutning jozibadorligini oshiradigan va talabalarning rivojlanayotgan ehtiyojlarini qondiradigan zamonaviy hamkorlik joylari va martaba markazlarini tashkil etdi [12; BB. 463-471].

O'zbekistondagi xususiy universitetlarni boshqarish bir qator muhim muammolarni hal qilishni o'z ichiga olgan murakkab jarayondir. Eng muhimlaridan biri bu eng muhim ahamiyatga ega bo'lgan ta'lim sifatini ta'minlashdir. O'quv dasturlari zamonaviy standartlarga javob berishini va professor-o'qituvchilar tarkibining yuqori malakali bo'lishini ta'minlash xususiy OTM rahbariyatiga yuklatilgan. Masalan, Toshkent shahridagi INHA universiteti o'qitiladigan materialning dolzarbligi va qo'llanilishini ta'minlash, shu orqali ta'lim natijalarini

bozor talablariga moslashtirish uchun o'quv dasturlarini ishlab chiqishda turli sohalardagi amaliyotchilarni jalb qiladi [1; BB.7-8.].

Yuqori raqobat muhitida abituriyentlarni jalb qilish. O'zbekistondagi xususiy oliy ta'lim muassasalari o'rtasida kuchli raqobat sharoitida faol marketing va xizmatlarni ilgari surish muhim ahamiyat kasb etdi. Ochiq kunlarni o'tkazadigan, ta'lim yarmarkalarida qatnashadigan va ijtimoiy tarmoqlarda kuchli ishtirok etadigan AMITY universiteti. Bundan tashqari, universitet iqtidorli talabalarga stipendiya va chegirmalar taklif etadi va shu bilan uning jozibadorligini oshiradi [11; BB. 58-69].

Oliy ta'limda infratuzilmani rivojlantirish: zamonaviy universitet talabalarga sifatli ta'lim va qulay o'quv sharoitlarini ta'minlash uchun bosim ostida. Masalan, Toshkent shahridagi Webster universiteti elektron resurslardan foydalanish imkoniyatiga ega zamonaviy o'quv xonalari, laboratoriyalar va kutubxonalarni yaratishga sarmoya kiritmoqda [8; BB. 63-69].

Zamonaviy oliy ta'lim manzarasida xalqaro hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Universitetlarning Erasmus+ dasturi kabi xalqaro dasturlarda ishtirok etishi, xalqaro akkreditatsiyani olish bilan birga, muassasa obro'sini oshirishga va global talabalar aholisini jalb qilishga xizmat qiladi. Baynalmilallashtirishga bo'lgan ushbu majburiyatning yorqin namunasi Toshkentdagi INHA universiteti bo'lib, u o'z takliflarini sezilarli darajada kengaytirdi va talabalarga O'zbekistonda ham, xorijda ham o'qish imkonini beruvchi ikki darajali dasturlarni o'z ichiga oldi [6; BB. 12-15].

Ko'pgina afzalliklarga qaramay, O'zbekistondagi xususiy oliy o'quv yurtlari ularning rivojlanishi va barqarorligiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan bir qator muhim muammolarga duch kelmoqda. Ushbu muammolarga jamoatchilik ishonchi, tartibga rioya qilish, moliyaviy cheklovlar va davlat universitetlarining raqobati bilan bog'liq muammolar kiradi. Bularning barchasi uzoq muddatli o'sish va muvaffaqiyatni ta'minlash uchun strategik yechimlarni talab qiladi.

Ta'lim bozori sharoitida xususiy va davlat universitetlari o'rtasida yuqori darajadagi raqobat mavjud. Masalan, O'zbekiston Milliy universiteti kabi Davlat OTMlari tomonidan taqdim etilayotgan o'quv to'lovlari va bandlik kafolatlarining pastligi ularning bo'lajak talabalarga murojaatini kuchaytirishga xizmat qiladi [9; BB. 161-165].

Xususiy universitetlarga jamoatchilik ishonchi qiyin bo'lib qolmoqda. Ko'pgina shaxslar hanuzgacha xususiy muassasalarda ta'lim sifati davlat universitetlaridan past deb hisoblashadi. Ushbu idrokni hal qilish uchun AMITY universiteti kabi xususiy universitetlar o'z bitiruvchilarining bandlik reytinglarini faol ravishda tarqatadilar va ularning ishonchliligini asoslash va ta'lim dasturlarining ahamiyatini namoyish etish uchun muvaffaqiyatli talabalarning guvohliklarini baham ko'rishadi [5; BB. 300-307].

Muhokama. Xususiy universitetlarning moliyaviy barqarorligi o'quv to'lovlariga bog'liq bo'lib, bu ularni iqtisodiy inqiroz davrida yoki ta'limga bo'lgan talabning pasayishi davrida zaiflashtiradi. Masalan, Toshkent shahridagi INHA universitetida uzoq muddatli rivojlanish uchun mablag' to'plash maqsadida jamg'arma fondi tashkil etilgan.

Davlat tomonidan tartibga solish O'zbekistondagi xususiy oliy ta'lim muassasalaridan litsenziyalash, akkreditatsiya qilish va hisobotlarni taqdim etishni o'z ichiga olgan amaldagi qonuniy talablarga rioya qilishni talab qiladi. Masalan, xususiy OTMlar nazorat qiluvchi organlar tomonidan muntazam tekshiruvdan o'tkaziladi, bu jarayon ko'p vaqt talab etadi va

qimmatga tushadi, belgilangan standartlarga muvofiqligini ta'minlaydi va ta'lim sifatini saqlaydi [13].

O'zbekiston bo'yicha statistik ma'lumotlar O'zbekiston oliy va O'rta maxsus ta'lim vazirligidan O'zbekistondagi oliy o'quv yurtlari soni bo'yicha quyidagi ma'lumotlar to'plangan:

O'zbekistonda xususiy universitetlarning rivojlanishi

Ko'rsatkich	Ma'nosi
2023 yilda xususiy universitetlar soni	50+ (universitetlarning umumiy sonining 30%)
5 yil ichida xususiy universitetlar sonining o'sishi	+20%
Xususiy universitetlar talabalari uchun	≈15% (≈150 000 talaba)
2025 yil uchun prognoz	Talabalar umumiy sonining 20% ni tashkil qiladi
Bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash	Bitirgandan keyingi birinchi yilda 75%
Mashhur yo'nalishlar	IT, biznes boshqaruvi, muhandislik yo'nalishlari
O'quv to'lovi (yiliga)	\$2 000 – \$5 000
Jamg'arma mablag'lari (misollar)	Inha Universiteti – \$10-20 million

Boshqa mamlakatlar bilan taqqoslash

Mamlakat	Xususiy universitetlarning ulushi	O'rtacha o'quv to'lovi (yiliga)	Bitiruvchilarning bandlik darajasi
O'zbekiston	30%	\$2 000 – \$5 000	75%
AQSh	40%	\$20 000 – \$50 000	80–90%
Buyuk Britaniya	10%	£12 000 – £20 000	95%
Hindiston	20%	\$2 000 – \$10 000	Ko'rsatilmagan

Hozirgi kunda duch kelayotgan muammolarga qaramay, O'zbekistonda xususiy oliy ta'lim muassasalarini rivojlantirish istiqbollari ijobiy va ahamiyatli bo'lib qolmoqda. O'sish va rivojlanishga yo'naltirilgan quyidagi asosiy yo'nalishlar aniqlanadi:

Onlayn kurslarni amalga oshirishni, masofaviy o'qitish platformalaridan foydalanishni va raqamli ta'lim resurslarini rivojlantirishni o'z ichiga olgan ta'limni raqamlashtirish xususiy universitetlarga turli xil geografik joylar va millatlardan talabalarni jalb qilishga imkon beradi. Ushbu hodisaning diqqatga sazovor tasviri Toshkentdagi INHA universiteti bo'lib, u talabalarga akademik mashg'ulotlarni kasbiy majburiyatlar bilan muvozanatlashda yordam beradigan to'liq onlayn dasturlarni taklif etadi.

Universitet va tadbirkorlik subyekti o'rtasidagi hamkorlik mehnat bozori talablariga mos keladigan tegishli o'quv dasturlarini ishlab chiqishga yordam beradi. Masalan, AMITY universiteti taniqli korporatsiyalar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatdi, bu erda talabalar haqiqiy loyiha ishlari bilan shug'ullanishlari mumkin bo'lgan qo'shma laboratoriyalarni tashkil etishga olib keldi va shu bilan professional sohada talab yuqori bo'lgan amaliy tajriba va vakolatlarga ega bo'ldi.

Katta ma'lumotlar va sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda ta'limni individuallashtirish har bir talabaning qiziqishlari va qobiliyatlariga moslashtirilgan shaxsiylashtirilgan ta'lim trayektoriyalarini yaratishni osonlashtiradi. Masalan, Toshkent

shahridagi Vebster universitetida o'quv materialini talabalarning bilim darajasi va ehtiyojlariga avtomatik tarzda moslashtiradigan, shu orqali o'quv jarayonini yanada samarali va moslashuvchan bo'lishini ta'minlaydigan adaptiv ta'lim tizimlari qo'llaniladi.

Natijalar. Xalqaro kengayish, shu jumladan xalqaro akkreditatsiyani olish va global ta'lim tashabbuslarida ishtirok etish universitetning obro'sini oshirishga yordam beradi. Masalan, Toshkent shahridagi INHA universiteti xorijda o'z filiallarini ochish, xorijiy universitetlar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatish, o'z nufuzi va talabalar imkoniyatlarini kengaytirish orqali xalqaro hamkorlikni faol rivojlantirmoqda.

Turli mamlakatlardagi xususiy universitetlar amaliyotidan misollar o'quv jarayonini tashkil etishga yondashuvlarning xilma-xilligini namoyish etadi (Smit, 2019). AQShda eng yirik xususiy universitetlardan biri bo'lgan Feniks universiteti onlayn ta'limga ixtisoslashgan bo'lib, talabalarga o'qish va ishlashni birlashtirishga imkon beradigan moslashuvchan dasturlarni taklif etadi (Braun va boshq., 2021). Buyuk Britaniyada Bukingem universiteti, mamlakatning birinchi xususiy universiteti, talabalarni atigi ikki yil ichida bakalavr darajasini olishga imkon beradigan tezlashtirilgan dasturlar bilan jalb qiladi, bu mehnat bozoriga tezroq kirishni istaganlar uchun ayniqsa jozibali variant. Hindistonda, Amity universiteti, eng yirik xususiy oliy ta'lim muassasalaridan biri, faol innovatsion texnologiyalarni joriy, xorijiy universitetlar bilan dual darajasi dasturlarini taklif etadi va shunday qilib global ta'lim maydonda o'z o'rnini mustahkamlash, xalqaro kompaniyalar bilan hamkorlik.

Davlat xususiy universitetlarni tartibga solishda ularning faoliyati, ular beradigan ta'lim sifati va ta'lim sohasidagi raqobatbardoshligini belgilaydigan Qonunchilik bazasini yaratish orqali hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'zbekistonda xususiy OTMLar ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlaydigan va ular ko'rsatayotgan xizmatlarni takomillashtirishga hissa qo'shadigan litsenziyalash, akkreditatsiya va sifat nazorati kabi tartibga solish mexanizmlariga bo'ysunadi.

Xususiy oliy ta'lim muassasalari o'zlarining ta'lim dasturlari belgilangan davlat standartlariga muvofiqligini tekshirish uchun litsenziyalash va akkreditatsiya qilish tartib-qoidalarini bajarishlari shart.

Davlat ta'lim sifatini nazorat qilish uchun javobgardir va bunga muntazam tekshiruvlar, tekshiruvlar, o'quv dasturlari monitoringi va o'qituvchilar malakasini baholash orqali erishiladi. Xususiy universitetlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash soliq imtiyozlari va ularni uzoq muddatli moliyalashtirish uchun fond fondlarini yaratish orqali ta'minlanishi mumkin.

Xulosa. O'zbekistondagi xususiy oliy ta'lim muassasalarida ta'limni boshqarish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u nafaqat ta'lim sohasini chuqur bilishni, balki strategik rejalashtirish, marketing va moliyaviy menejment bo'yicha ko'nikmalarni ham talab qiladi. Qiyinchiliklarga qaramay, xususiy universitetlar malakali mutaxassislarni tayyorlash, innovatsiyalarni joriy etish va zamonaviy jamiyat talablarini qondirishda muhim rol o'ynaydi. Ularning muvaffaqiyati ko'p jihatdan o'zgarishlarga moslashish, yuqori sifatli ta'lim xizmatlarini ko'rsatish va mavjud resurslardan samarali foydalanish qobiliyatiga bog'liq. Kelajakda xususiy universitetlar o'sishda davom etishi, yangi texnologiyalardan foydalanishi va xalqaro ta'lim bozorida o'z mavqeyini oshirishi mumkin.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Qudratova, G. M. (2025). THE EVALUATION OF UNIVERSITY COMPETITIVENESS: A REVIEW OF METHODOLOGIES. SHOKH LIBRARY.
2. Azimov, B. F., Maksudovich, A. Z., & Qudratova, G. M. (2025). THE IMPORTANCE OF INNOVATION IN ENHANCING THE COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATION UNIVERSITIES. SHOKH LIBRARY.
3. Husenov, A., & Qudratova, G. (2025). RAQOBAT VA RAQOBAT STRATEGIYALARI: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR. Modern Science and Research, 4(2), 292- 299.
4. Sodiqova, N. (2025). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' TECHNICAL THINKING IN ECONOMICS CLASSES. International Journal of Artificial Intelligence, 1(1), 885-891.
5. Islomova, M., & Sodiqova, N. (2025). ILM-FAN VA TA'LIMDAGI INNOVATION RIVOJLANISHNING DOLZARB MUAMMOLARI. Modern Science and Research, 4(2), 300-307.
6. Bahodirovich, X. B., & To'rayevna, S. N. (2025). LOMBARD TASHKILOTLARI VA ULARNING XIZMATLARI. THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD, 1(3), 290-298.
7. Bahodirovich, X. B. (2025). XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA HISOB YURITISH SIYOSATI. STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS, 1(6), 210-215.
8. Bahodirovich, X. B. (2025). BUXGALTERIYA HISOBINING O'RGANISH USULLARI. THEORY OF SCIENTIFIC RESEARCHES OF WHOLE WORLD, 1(5), 257-262.
9. Bakhodirovich, K. B. (2023). CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF IMPROVING ACCOUNTING IN SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP. IMRAS, 6 (6), 161–165.
10. Бахтиёров, Д., & Алимова, Ш. А. (2025). КОНКУРЕНЦИЯ НА РЫНКЕ: КАК БОРЬБА КОМПАНИЙ ВЛИЯЕТ НА ЦЕНЫ, КАЧЕСТВО И ИННОВАЦИИ. Modern Science and Research, 4(2), 463-471.
11. EI, I. (2025). MINTAQALAR VA MA'MURIY HUDUDLAR TADBIRKORLIK FAOLIYATINI INVESTITSIYA BILAN TA'MINLOVCHI IQTISODIY TIZIM SIFATIDA. MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS, 1(6), 58-69.
12. Abdullaev, R. (2020). *Higher Education Reforms in Uzbekistan: Challenges and Opportunities*. Tashkent: Uzbekistan Education Press.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 1 (6) – 2026

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).